

Natalia Wilczek

Zakład Kultury Czytelniczej i Informacyjnej
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: nataliawilczek@op.pl

Konferencja naukowa „Czytelnicy – zasoby informacji i wiedzy. Tradycja i przemiany w czasach kultury cyfrowej i Internetu” (Lublin, 6–7 października 2016 r.)

W dniach 6–7 października 2016 r. w Sali Obrad Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Czytelnicy – zasoby informacji i wiedzy. Tradycja i przemiany w czasach kultury cyfrowej i Internetu”. Jej organizatorami byli: Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS oraz Biblioteka Główna UMCS. Patronat medialny objął „EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy”, a sponsorami zostali Aleph Polska oraz platforma IBUK Libra.

Obrady zostały podzielone na 7 sesji, niektóre z nich odbywały się jednocześnie. Konferencję uroczyście otworzyli Bogusław Kasperek, dyrektor Biblioteki Głównej UMCS, oraz Anna Dymmel, kierownik Zakładu Kultury Informacyjnej i Czytelnictwa Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS.

Sesję pierwszą, zatytułowaną *Rekonesans badawczy*, poprowadziła Maria Juda, dyrektor Instytutu. Pierwszy referat, pt. *Metody badania użyteczności internetowych serwisów bibliotecznych na przykładzie bibliotek uniwersyteckich*, wygłosił Zbigniew Osiński (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie). Autor podjął rozważania na temat zapewnienia powszechnego dostępu do informacji, gdy użytkownicy Internetu nie są zorientowani w jego możliwościach,

a indywidualna przestrzeń informacyjna studentów jest mniejsza niż sama przestrzeń informacyjna. W związku z tym strony bibliotek uniwersyteckich powinny być bramą do Internetu, zapewniając rozwiązanie problemów wynikających z niewiedzy użytkowników.

Mikołaj Ochmański (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego) wygłosił referat pt. *Bibliologia w cyberprzestrzeni. Czego o bibliologii może dowiedzieć się z sieci użytkownik tzw. widzialnego Internetu?* Po przeanalizowaniu wyników 3 wyszukiwarek (Google, Bing, Yahoo) prelegent mógł podzielić uzyskane informacje na 3 następujące grupy: terminologia, metody, a także osoby związane z bibliologią.

Agnieszka Łuszczyńska (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego) w referacie pt. „*Przetarg na idee?*” – obraz katalogów rzeczowych na łamach polskich czasopism bibliotekarskich w okresie stalinowskim wskazała na rolę katalogów przed dobą Internetu. Stanowiły one narzędzie walki ideologicznej, dzięki nim sprawowano kontrolę nad dostępem materiałów dla czytelników.

Wystąpienie A. Dymmel (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie) pt. *Czytelnictwo i czytanie w epoce cyfrowej. Rekonesans badawczy* dotyczyło przemian zachowań czytelnicych spowodowanych rozwojem e-czytania. Autorka zwróciła uwagę na potrzebę prowadzenia badań różnych obszarów czytelnictwa cyfrowego, takich jak czytelnik digitalny czy psychofizyczne aspekty czytania.

Sesję zakończył Sebastian Dawid Kotuła (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie) prezentacją *Ewolucja kultury książki*. Celem wystąpienia było wykazanie, że cyfrowe formy książek są dowodem na ewolucję, przechodzenie do cyfrowej kultury książki oraz zapowiedzią schyłku samej kultury książki, co nie oznacza jej definitywnego końca, lecz zmiany.

Drugą sesję, *Kultura czytelnicza*, prowadzoną przez Jadwigę Woźniak-Kasperek z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego, rozpoczął referat Agaty Rybińskiej (Instytut Kulturoznawstwa UMCS w Lublinie) pt. *Co czytały pobożne lubelskie Żydówki? Analiza wybranych tekstów kultury*. Autorka przybliżyła w nim żydowską kulturę czytelniczą, na którą wpływ miały przede wszystkim książki religijne, niektóre publikowane specjalnie dla kobiet.

Stanisława Wojnarowicz (Biblioteka Główna UMCS) w wystąpieniu pt. *Między publikacją a czytaniem. Z problemów dostępności „Kultury” paryskiej w bibliotekach PRL* omówiła działania podejmowane w PRL w celu ograniczenia lub wyeliminowania z księgozbiorów tytułów sprzecznych z obowiązującą ideologią. Przykładowo biblioteka

musiała uzyskać zgodę Ministerstwa Kultury, aby pozyskać dokumenty antysocjalistyczne.

Bogumiła Celer (Publiczna Biblioteka Pedagogiczna Książnica Pedagogiczna im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu) w wystąpieniu pt. *Blogi bibliotek pedagogicznych i szkolnych narzędziem kształtowania kultury czytelniczej dzieci i młodzieży. Przegląd inicjatyw* dokonała analizy wybranych blogów bibliotek pedagogicznych, szkolnych, a także blogów uczniowskich, które pełnią funkcję nowoczesnych metod propagowania czytelnictwa.

Ostatni referat w tej sesji, przygotowany przez Joannę Chapską (Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie), pt. *Fenomen Dyskusyjnych Klubów Książki w dobie kultury multimedialnej na przykładzie działalności lubelskich Dyskusyjnych Klubów Książki*, dotyczył działalności DKK w Lublinie i w całym województwie lubelskim. Autorka zwróciła uwagę na ich rolę w promocji czytelnictwa, integrowaniu środowisk skupionych wokół bibliotek, a przede wszystkim w kreowaniu mody na czytanie.

Sesje popołudniowe odbywały się jednocześnie. Temat sesji trzeciej, odbywającej się w Sali Obrad Rady Wydziału Humanistycznego, brzmiał *Zasoby informacji i wiedzy*, zaś sesji czwartej, przeniesionej do sali obok – *Czytelnik / Użytkownik*.

Pierwszy referat w sesji trzeciej, pt. *Klasyfikacje, kontrola autorytatywna i linked data*, wygłosiła Joanna Hys (Biblioteka Narodowa w Warszawie). Prelegentka poruszyła kwestię systemów klasyfikacji, tezaurusów fasetowych, a także kwestię interoperacyjności i efektywnej współpracy, by zorganizować lepszy dostęp, np. poprzez łączenie języków.

Anna Białanowicz-Biernat (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie) w referacie pt. *Komunikacja: informacja – usługi – relacje* podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, jakie cechy powinna mieć nowoczesna biblioteka, skoro na bibliotekarzach spoczywa odpowiedzialność za wizerunek biblioteki. Ponadto zaprezentowała typy działań i usług, które placówki te wdrażają w Polsce.

Autorzy kolejnego referatu, pt. *System Informacji Naukowej Politechniki Poznańskiej jako przykład współpracy między jednostkami naukowymi* – Karolina Popławska, Jakub Bajer, Michał Kozak, Marcin Szymczak oraz Marcin Werla (Biblioteka Politechniki Poznańskiej, Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe) – przedstawili działanie systemu, który zawiera opisy bibliograficzne utworów opublikowanych przez pracowników Politechniki Poznańskiej i służy do rozpowszechniania ich wyników naukowych.

Sesję czwartą rozpoczęło wystąpienie Agnieszki Goszczyńskiej i Justyny Jerzyk-Wojteckiej (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego) pt. *Student jako użytkownik biblioteki akademickiej i jego potrzeby informacyjne – omówienie badań przeprowadzonych w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego*. Następnie Agnieszka Prymak-Sawic (Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie) przedstawiła referat pt. *Odbiorcy wiedzy o Lubelszczyźnie, jej zasoby i popularyzacja w działalności informacyjnej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie (historia – współczesność – prognozy)*. Trzecia referentka, Beata Cessak-Obydzińska (Monterey County Free Libraries), wystąpiła z referatem pt. *Program Book-Club-to-Go jako przykład usługi bibliotecznej dla klubów książki w Monterey County*.

Poranne sesje drugiego dnia również odbywały się jednocześnie. Tematem sesji piątej były *Obszary komunikacji*, a sesji szóstej – *Dystrybucja i obieg kultury*.

Sesję piątą rozpoczęło wystąpienie Dariusza Kardeli (Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej), pt. *Nowe kanały komunikacji w procesie budowania relacji biblioteki z użytkownikiem. Na przykładzie biblioteki CWINT Politechniki Wrocławskiej*. Autor omówił nowoczesne sposoby komunikacji bibliotek z czytelnikami, które są już wykorzystywane. W podsumowaniu stwierdził, że np. profile na portalach społecznościowych, newsletter czy czat nadal nie są zbyt popularne.

Barbara Krasieńska i Piotr Milc (Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) wygłosili referat pt. *Rola biblioteki akademickiej w kształtowaniu kultury cyfrowej czytelników na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie*. Prelegenci przedstawili działania, jakie podejmuje Biblioteka Uniwersytetu Pedagogicznego, ewoluując w kierunku Biblioteki 2.0, jednak zwrócili uwagę, że nadal należy pamiętać o potrzebach użytkowników Biblioteki 1.0.

Kolejny referat, pt. *Dostęp do informacji o zasobach w bibliotekach ekonomicznych szkół wyższych w Polsce*, wygłosiła Danuta Domalewska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie). Autorka przeanalizowała działalność bibliotek pięciu polskich uniwersytetów ekonomicznych, przybliżając wybrane działania, takie jak sposoby informowania o bazach, digitalizacja, szkolenia i inne.

Natalia Wilczek (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach) wystąpiła z referatem pt. *Darmowa wiedza w Internecie (studium przypadku)*. W XXI w. większość osób w Polsce ma dostęp do Internetu, jednak niewiele z nich wie,

jak wykorzystać jego możliwości, np. do edukowania siebie lub innych. W związku z tym autorka dokonała analizy najbardziej popularnych kanałów strony Youtube oraz stron internetowych, których głównym celem jest popularyzacja wiedzy.

W sesji szóstej wygłoszono trzy prelekcje: Agnieszki Konstankiewicz (Archiwum Państwowe w Lublinie), pt. *Udostępnianie źródeł oraz działalność edukacyjna w zakresie poszukiwań genealogicznych i tworzenia archiwów rodzinnych – doświadczenia Archiwum Państwowego w Lublinie*; Marcina Buczka (Archiwum Państwowe w Lublinie), pt. *Wpływ masowej digitalizacji na formy udostępniania materiałów archiwalnych w archiwach państwowych*; Marii Michalskiej (Biblioteka Narodowa w Warszawie), pt. *Pracownik informacji naukowej w XXI wieku – wiedza, umiejętności, cechy osobowości*.

Po przerwie odbyła się ostatnia sesja, zatytułowana *Biblioteka w nowej odsłonie*. Pierwsza referentka, Ewa Hadrian (Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie), w wystąpieniu pt. *Kwerenda biblioteczna – relikw przeszłości w nowej odsłonie* przedstawiła kategorie użytkowników, którzy korzystają z kwerend, a także ich potrzeby informacyjne. Kwerendy sprawiają, że biblioteka musi myśleć o przyszłości, by wyprzedzić potrzeby swoich użytkowników. Mimo spadku popularności nadal są użytkownicy, którzy z nich korzystają.

Renata Ciesielska-Kruczek (Biblioteka Instytutu Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) w referacie pt. *Nowe przestrzenie świata książki* zaprezentowała wybrane biblioteki z całego świata, które uatrakcyjniają dostęp do wiedzy, a także promują czytelnictwo.

Referat Małgorzaty Wagi i Andrzeja Koziary (Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach), pt. *Rozwój kultury organizacyjnej, uwarunkowania działalności we współczesnej przestrzeni realnej i wirtualnej. Doświadczenia CINI BA – Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach*, został przedstawiony przez Lidię Jarską (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie). Podjęto w nim temat działalności CINI BA, której celem jest poprawa jakości nauczania poprzez zwiększenie potencjału naukowego, np. podnoszenie kwalifikacji pracowników.

Karol Baniak (Biblioteka Narodowa w Warszawie) wygłosił referat pt. *Nauka za jednym kliknięciem – cyfrowa wypożyczalnia międzybiblioteczna publikacji naukowych ACADEMICA*. Autor przedstawił zalety projektu ACADEMICA realizowanego przez Bibliotekę Narodową. Jest to legalna i bezpłatna wypożyczalnia międzybiblioteczna wersji elektro-

nicznych książek i czasopism naukowych, nie jest to jednak biblioteka cyfrowa.

Kolejna referentka, Elżbieta Tomczyńska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Szczecińskiego), w wystąpieniu pt. *Księgozbiór Centrum Informacji i Dokumentacji Europejskiej źródłem informacji i promocji wiedzy o Unii Europejskiej w dobie kultury multimedialnej, na przykładzie ośrodka szczecińskiego* omówiła historię Centrum Informacji i Dokumentacji Europejskiej w Uniwersytecie Szczecińskim oraz jego współczesny stan. Spadek zainteresowania zbiorami Centrum – wynikający z mniejszej liczby studentów, zamknięcia kierunku europeistyka, a także powszechnego dostępu do informacji w Internecie – przyczynił się do podjęcia decyzji, że Centrum nie będzie dłużej samodzielną jednostką, lecz częścią uniwersyteckiej Biblioteki Głównej.

Ostatni referat, pt. *Zbiory kartograficzne Biblioteki Głównej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie: współczesna dostępność i wykorzystanie*, wygłosiła Anna Bogowska (Biblioteka Główna UMCS). Autorka przedstawiła uczestnikom konferencji 25 najczęściej otwieranych publikacji kartograficznych ze zbiorów Biblioteki Głównej UMCS; niektóre z nich są dostępne tylko w tej bibliotece.

Uroczystego zakończenia obrad dokonali A. Dymmel i B. Kasperek. Podczas konferencji wystąpiło łącznie 36 prelegentów z 29 referatami (2 nie zostały wygłoszone), przede wszystkim bibliotekarze pracujący w bibliotekach uczelni wyższych. Planowana jest także publikacja materiałów pokonferencyjnych, która ukaże bogactwo problematyki czytelnictwa w dobie cyfrowej.